

ΛΟΞΗ ΜΑΤΙΑ

Της Μαρίας Χαρτουλιάρη
mvarti@doh.net.gr

Βίτσι κι απ' την ανάποδη

«Κάτι μεταξύ σαδισμού και πνευματικής αγγαλλίας». Έτσι περιγράφει ο Μάριο Βίτσι την ταραχή που τον καταλάμβανε ως ερευνητή, όταν ανακάλυπτε έργα αξίας που λάνθθαναν. Όπως η αλληλογραφία και τα παλιά έργα του Κάλβου που εντόπισε στη Βασιλική Βιβλιοθήκη το 1959, και κλέμνισαν δύο περιήρημα βιβλία του. «Το γεγονός ότι κάποιος κρυφοδιαβάζει ένα έγγραφο και το περιγράφεται με ανομολόγητη ηδύνη, δεν ξέρω κατά πόσο είναι βίωμα νόμιμο – αλλά εδώ έγκειται και η γλυκύτητα της αμαρτίας», σημειώνει στο Αυτοβιογραφικό του Σκόλο. Αυτό το κείμενο των 50 σελίδων στο καινούριο του βιβλίο Γραφείο με θέα (ΜΙΕΤ 365 σελ.) είναι αποκαλυπτικό όσον αφορά τον Μάριο Βίτσι.

Μάριο Βίτσι

σε γλαφυρά ελληνικά, θα βρει λοιπόν κανείς 15 Άρθρα και Ομιλίες του που φανερώνουν τη θεματολογία του προσεγγιστά στα λογοτεχνικά έργα, επίσης την Εργογραφία του (από την Αμαλία Κολώνια), καθώς και αποσπάσματα Β Συνεντεύξεών του. Τέλος, αυτό το Σκόλο όπου συζητά ανεκδοτολογικές λεπτομέρειες για το κείμενο μέσα στο οποίο γεννήθηκαν οι δουλειές του. Για τους ειδικούς συνομιλητές του και την καλή του ημίση, για τις προδοσιές, τις σωπές (τα Πανεπιστήμια Αθηνών τον αγνόσανε επιδοτικά αλλά δεν το επισμαρτάνει), τις τιμές, που βίωσε. Ο Βίτσι δεν αποφεύγει την περαιολογία, αφοπλίζει όμως με την αυτοκριτική του. Παραδέχεται λ.χ. ότι ήταν «ασυνήθιστο κενό» το ότι άφησε έξω τον Ρίτσο από την Αυθολογία (του) νεοελληνικής ποίησης (στην πρώτη της έκδοση του 1957). Αλλά και σφάζει με το βαμβάκι διάφορα ιερά τέρατα. Για τον πάπα των κρητικών λ.χ. λέει κάπου: «ο Καραντώνης δεν είχε ακόμη νοθεύσει τη δουλειά του με επίταξη για το οποιοδήποτε πρωτόβγαλο φιντάν». Επίσης, για την καθοριστική Ιστορία της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας του Κ.Ε. Δημητρά, δεν έχει άλλων προσδιορισμό από το «αποκλίσημα της γενιάς του εικοσού». Παρακάτω, αποκαλύπτει ότι η αρχική μελέτη του για τον Βασίλη Αρβανίτη αποσύρθηκε το 1971 ύστερα από πίεση της οικογένειας Μυριβήλη προκειμένου να απαλειφθούν τα σημεία όπου αναφέρονταν (ορθά όπως αποδείχθηκε) στις «ελληνολατρικές πεποιθήσεις του συγγραφέα, αρεστές στον Μεταξά». Κι αν δεν διατάζει να αναπαράγεται το σκόλο «...δηλαδή με βγάζεις μαλίσκα» του Ελύτη, δεν διατάζει ούτε να καταθέσει τις αδυναμίες της δικής του ιδιοσυγκρασίας. Έτσι αυτό το κείμενο γίνεται πολύτιμο: διότι κωδικοποιεί έναν σταρ της ακαδημαϊκής ζωής απ' την καλή και απ' την ανάποδη!

«Να είμαι στην πρώτη γραμμή». Αυτό τον ένοιωσε πάντα στη δουλειά του: άρα τόσο να αρνείται όσο να προλαβαίνει τους άλλους. «Να φτάνω κάπου πριν καν λώσουν οι άλλοι την ανάγκη να ξεκινήσουν προς τα εκεί... κι ως το γνωρίζω μόνον εγώ». Μετά, έκανε το ενδιαφέρον του. «Όταν βγω πλέον από την κρυφή σκέψη με τα έργα, όταν το ανακαλύψουν και το οικειοποιηθούν κι άλλοι αρχίζοντας να κλάθουν γύρω μου, το έργο αυτό κάνει κάτι από τη λάμψη του». Ήθελε κάποια να παραδέχεται τέτοιον εγωισμό, ιδίως όταν είναι ιστορικός. Πόσο μάλλον που ο Βίτσι σμαρτάνει ότι κρατά και απέναντι στα πρόσωπα την ίδια στάση. Νεώτατος είχε υπερασπιστεί τη σημασία του Σαλβατόρε Κοναζίνινο αφιερώνοντας τον παλιό Ουγκαρτέ. Από τη στιγμή όμως που ο Κουαζίνινο πήρε τα Νόμπελ και έσπευσαν οι πάντες να τον πολιορκήσουν, «δεν μου έμεινε παρά να αποτραβηκτώ». Έτσι έκανε και με τη Γενιά του Τριάντα που πρώτος την ξεκίνησε ως τέτοια και τη μελέτησε ιδεολογικά, και με τον Σειρήν για τον οποίο έγραψε το 1978 την πρώτη πλήρη μονογραφία, και με τον Ελύτη που πρώτος μελέτησε κριτικά το 1984. Ίσως λοιπόν γι' αυτό να κυριαρχούν στο έργο του τα περαιοκείμενα, με κάποιες εξαιρέσεις οπωσδήποτε: τη δουλειά του για τη Λογοτεχνία του 17ου αιώνα την οποία συνέδεσε με την ευρύτερη ευρωπαϊκή παράδοση, και την Ιστορία... του.

Η Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας κυκλοφόρησε το 1971 στα παλιά, εκδόθηκε στα ελληνικά το 1978 και αναθεωρήθηκε το 2002 (Οδυσσεύς). Είναι η πιο «ξεσπύ» απ' όλες, αφού αγκαλιάζει μέχρι τα έργα του 2002 και τους 30άρηδες συγγραφείς, ενώ συνεντύνει τις καινούριες κλίμακες αξιών. Ο Μάριο Βίτσι ήταν 42 χρόνων όταν μπήκε στην περιπέτεια. Έχει αφανιστεί με την παρακάμψη της ελληνικότητας από τους συναγματούχους, και γάθε να δώσει μια «πιο γνήσια ερμηνεία» της Ελλάδας ρεσιονόνας αξιολογίας. Τότε δεν είχε ακούσει ούτε έναν καλό λόγο, σήμερα η Ιστορία του – περισσότερο κοινωνικά πλέον παρά πολιτικά – είναι έργο αναφοράς. Διότι όλα αυτά τα χρόνια ο Βίτσι πήρε ν' αλλάζει μενόντας ο ίδιος. Πάντα οξυδερκής.

3-WOOZ-30

Γράφει ο δημοδοετής Κουρτοβίκ

Κάποτε – πάνε πολλά χρόνια – ο αξέχαστος Κώστας Κουλουφάκος, δινοντάς μου ένα χέρι βοήθειας για να ανακουφιστώ κάπως από τη χρόνια οικονομική δυσπραγία μου, μου ανέθεσε να συντάξω, με την ιδιότητα του βιολόγου, μερικά ζωολογικά λήμματα για μια καινούρια εγκυκλοπαίδεια, στην οποία ήταν επιμελήτης ύλης. Κάποια είδη ζώων ήταν πολύ σπάνια και του είπα ότι, για να βρω πληροφορίες γι' αυτά, θα έπρεπε να ξεδεύω ασύμφορα πολύ χρόνο (εκείνη την προ-διαδικτυακή εποχή). Τότε εκείνος μού απάντησε καταχάρωντας: « Έλα μωρέ, άνοιξε μια-δυο παλιότερες εγκυκλοπαιδείες. Δεν ξέρεις πως από αυτές αντιγράφουν οι καινούριες;»

Όχι, δεν το ήξερα. Ίήμερα όμως ξέρω ότι άρα μόνον οι εγκυκλοπαιδείες, αλλά και τα λεξικά – προπαντός αυτά – αντιγράφουν τους προδρόμους τους, τους οποίους κατά τα άλλα κυρίως τον ξεπερασμένους. Τέτοια βοήθημα αναπαράγονται περίπου σαν το γενετικό υλικό, όπου ένα λάθος ή ένα κενό στο DNA μεταβιβάζεται εξακολουθητικά στις επόμενες γενιές με την αντιγραφή του κώδικα. Υπάρχουν κοινότητες λέξεων της ελληνικής γλώσσας (π.κ. η λέξη παρνεύσιον) που δεν θα τις βρήτε στα λεξικά, επειδή η λιμματογράφηση, πολύ συχνά και οι ορμηγία των λέξεων, προέρχονται από μια παλιότερη μήτρα. Έ' αυτό το «πατρών» μπορεί να προστίθενται κάποιες νεότερες λέξεις και εκκωρύσεις, αλλά οι αρχικές ελλείψεις και οι πραγματικά απαρχαιωμένες σημασιολογίες δεν αναπληρώνονται, γιατί απλούστατα δεν έχουν επισμαρτάνει. Βαρύ η καλογεμική για τους λεξικογράφους...

Κυκλοφόρησε πρόσφατα ένα μικρό, αλλά πολύτιμο και μοναδικό στο είδος του βιβλίο: η μελέτη της Νίκης Ειδενειέρ Οικία ξένη. Έλληνες συγγραφείς – απόδημοι στην καρδιά της Ευρώπης (τα τραμάκια, Θεσσαλονίκη 2006, σελίδες 109). Οι συγγραφείς της ελληνικής Διασποράς σπανιότατα απασχολούν την εγκύκλια κριτική και απομαρτάνουν από τις ιστορίες της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Είναι γνωστό άλλωστε ότι

Ο στενό

Μου είναι δύσκολο να γράψω για ένα βιβλίο με το περιεχόμενο του οποίου και τη στάση του συγγραφέα του συμφωνώ σχεδόν σε βαθμό ταύτισης. Είναι περίπου όπως με τον έρωτα. Ο ερωτευμένος μπορεί να μιλήσει γι' αυτό που του συμβαίνει μόνο με λόγια που, αν και υπερβολικά μοιάζουν πάντοτε κοινότοπα. Είναι οι ρωγμές μιας σκέψης, οι αντιθέσεις, οι αδιακρίτες προκλήσεις, αυτά που γεννούν τις αποκρώσεις των συναισθημάτων και του λόγου.

Νά όμως που με αυτή την παρατήρηση βρισκόμαστε, ξαφνικά και αναπάντεκα, στην καρδιά της επιχειρηματολογίας του Θεοδωρόπουλου. Γιατί, όπως επισμαρτάνει, σε τέτοιες τριβές σφραγίζεται η μονοδικότητα του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού με τα πολλά συνώνυμά του, ένα από τα οποία είναι ευρωπαϊκός πολιτισμός: στην ανά-

Ο τάτσι Θεοδωρόπουλος ανοίγει πόλομο με τα εννοικά σύνδρομα που κάνουν τους σημερινούς Ευρωπαίους ανήμπορους και απρόδοτους τον πολιτισμό τους

ο απόδημος Ελληνισμός, παρά τους γλυκανάλατους ύμνους που αναπέμπονται στο όνομά του με κάθε επίσημη αφορμή, ουσιαστικά δεν θεωρείται μέρος του εθνικού κορμού και οι άνθρωποί του αντιμετωπίζονται τουλάχιστον με κακοποίηση στην Ελλάδα. Από την εποχή του Κωλέττη η ελληνική κοινωνία και οι βεσμοί της μηχανεύονται διάφορους τρόπους για να αποκλείσουν τους Έλληνες του εξωτερικού, εκτός αν είναι γαλαντόμοι μεγατόνες του χρήματος.

Η μονογραφία της Νίκης Ειδενειέρ, εγκατεστημένη από το

Η Νίκη Αϊντενιέρ, υψιαί του ενδοτικού αίκου Ροσιόσιμι στη Γερμανία, παρουσιάζει για πρώτη φορά τη Λογοτεχνία των απόδημων Ελλήνων εκεί ως αυτόνομο φαινόμενο

